

Muhasebe Mesleği Mensuplarında Empati ve Boş Zaman Tatmininin Genel İyi Oluş Üzerindeki Etkisinin Yapısal Eşitlik Modellemesi ile İncelenmesi: İzmir Örneği

Semih Büyükipekçi^{1*}, Hasan Suat Aksu^{2*}, İbrahim Hakkı Kaynak³

¹Turizm Fakültesi, Selçuk Üniversitesi, Konya-Türkiye, eposta: sbipekci@sencuk.edu.tr,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5617-4021>

²Turizm Fakültesi, Selçuk Üniversitesi, Konya-Türkiye, eposta: gazihassansuat@gmail.com,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0000-0000-0000>

³Turizm Fakültesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya-Türkiye, eposta: ihkaynak@erbakan.edu.tr,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5552-6673>

Özet

Bu araştırma, muhasebe mesleği mensuplarının genel psikolojik iyi oluş düzeyleri üzerinde empati ve boş zaman tatmininin doğrudan ve dolaylı etkilerini, yapısal eşitlik modellemesi (SEM) ile ayrıntılı biçimde incelemektedir. Teorik temelini Ryff'in psikolojik iyi oluş modelinden alan bu yapıda empati, bireyin sosyal-duygusal kapasitesi olarak hem iyi oluşu doğrudan etkileyen bir değişken hem de boş zaman tatmini aracılığıyla dolaylı etkide bulunan bir öncül olarak konumlandırılmıştır. Araştırma, İzmir ilinde aktif olarak çalışan 546 serbest muhasebeci, mali müşavir ve bağımsız denetçiden oluşan heterojen bir örnekleme yürütülmüş; veriler yüz yüze anket yöntemi ve kolayda örnekleme yöntemiyle sistemli olarak toplanmıştır. Katılımcıların empati düzeyi, boş zaman tatmini ve genel iyi oluş düzeyleri sırasıyla EQ-Short, BZTÖ ve GİÖÖ-KF ölçekleri aracılığıyla değerlendirilmiştir. Ölçme araçlarının geçerlilikleri doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiş; modelin yapısal ilişkileri ise SEM kapsamında analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, empati düzeyinin psikolojik iyi oluş üzerinde doğrudan ($\beta = 0,097$; $p < ,001$) ve boş zaman tatmini aracılığıyla dolaylı ($\beta = 0,014$; $p = 0,046$) yollarla anlamlı ve pozitif etkiler yarattığını ortaya koymuştur. Ek olarak, boş zaman tatmini psikolojik iyi oluşun doğrudan bir yordayıcısı olarak da tespit edilmiştir ($\beta = 0,119$; $p < ,05$). Modelin uyum indeksleri güçlü düzeyde bulunmuş (CFI = ,943; RMSEA = ,039); kontrol değişkenleri olan cinsiyet ve haftalık boş zaman süresi ise anlamlı bir katkı göstermemiştir. Bu durum, psikolojik iyi oluşun açıklanmasında bireysel sosyal-duygusal yeterliklerin demografik değişkenlere kıyasla daha etkili ve belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmanın bulguları, empati düzeyi yüksek bireylerin boş zaman etkinliklerinden daha fazla psikolojik ve sosyal doyum elde ettiğini ve bu doyumun iyi oluş üzerinde yapısal bir etkide bulunduğunu göstermektedir. Empatik bireylerin sosyal etkileşime açıklığı, boş zaman deneyimlerini hem içerik hem de anlam düzeyinde zenginleştirmekte; bu da yaşam doyumunu, öz-yeterlik ve stresle başa çıkma kapasitesi gibi psikolojik yapıların güçlenmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda araştırma, boş zamanın yalnızca dinlendirici değil, aynı zamanda psikolojik olarak üretken bir alan olduğunu ve empati gibi içsel kaynaklarla bütünleştğinde iyi oluşa yönelik etkisini pekiştirdiğini ileri sürmektedir. Kuramsal düzeyde, bu araştırma bireysel sosyal-duygusal beceriler ile deneyimsel tatmin yapılarının çok düzeyli entegrasyonunu test eden az sayıdaki ampirik modelden biridir. Muhasebe gibi yüksek zihinsel yük taşıyan mesleklerde, bireylerin psikolojik dayanıklılığının yalnızca işyeri destek sistemlerine değil; boş zaman yapılandırmasına ve empatik süreçlerin güçlendirilmesine de bağlı olduğunu göstermektedir. Uygulama düzeyinde ise araştırma, kurumsal psikolojik sağlık politikalarının örgütsel kaynakların yanı sıra çalışanların sosyal-duygusal kapasitesini geliştirmeye yönelik programlarla da güçlü biçimde desteklenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu yönüyle araştırma, iyi oluşa giden yolu birey merkezli ve çok katmanlı bir perspektifle yeniden kuramsallaştırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Boş zaman, Empati, İyi oluş, Yapısal eşitlik modeli

* İletişim: Hasan Suat Aksu, gazihassansuat@gmail.com, Turizm Fakültesi, Selçuk Üniversitesi, Konya-Türkiye.

Investigation of the Effect of Empathy and Leisure Satisfaction on General Well-Being in Accounting Professionals with Structural Equation Modeling: The Case of Izmir

Abstract

This study examines in detail the direct and indirect effects of empathy and leisure satisfaction on the general psychological well-being of accounting professionals through structural equation modeling (SEM). Based on Ryff's model of psychological well-being, empathy is positioned in this framework as both a social-emotional capacity that directly influences well-being and an antecedent that exerts indirect effects via leisure satisfaction. The research was conducted with a heterogeneous sample of 546 certified public accountants, financial advisors, and independent auditors actively working in the province of İzmir. Data were systematically collected through face-to-face surveys using a convenience sampling method. Participants' levels of empathy, leisure satisfaction, and general psychological well-being were assessed using the EQ-Short, Leisure Satisfaction Scale (BZTÖ), and Psychological Well-Being Scale – Short Form (GİÖÖ-KF), respectively. The validity of the measurement tools was tested using confirmatory factor analysis (CFA), while the structural relationships in the model were analyzed within the SEM framework. The findings revealed that empathy has a significant and positive impact on psychological well-being, both directly ($\beta = 0.097$; $p < .001$) and indirectly through leisure satisfaction ($\beta = 0.014$; $p = 0.046$). Additionally, leisure satisfaction was also identified as a direct predictor of psychological well-being ($\beta = 0.119$; $p < .05$). The model demonstrated strong fit indices (CFI = .943; RMSEA = .039), whereas the control variables—gender and weekly leisure time—did not contribute significantly. This suggests that individual social-emotional competencies are more effective and decisive than demographic variables in explaining psychological well-being. The findings indicate that individuals with higher levels of empathy gain greater psychological and social satisfaction from leisure activities, and that this satisfaction structurally enhances their well-being. Empathic individuals' openness to social interaction enriches their leisure experiences both in terms of content and meaning, thereby strengthening psychological constructs such as life satisfaction, self-efficacy, and coping capacity. In this context, the study suggests that leisure is not only restorative but also a psychologically productive domain, and its impact on well-being is reinforced when integrated with internal resources such as empathy. At the theoretical level, this study is among the few empirical models that test the multilevel integration of individual social-emotional competencies and experiential satisfaction constructs. In cognitively demanding professions such as accounting, the findings demonstrate that psychological resilience depends not only on workplace support systems but also on structured leisure time and the reinforcement of empathic processes. At the practical level, the study emphasizes that institutional psychological resilience policies should be strongly supported not only by organizational resources but also by programs aimed at developing employees' social-emotional capacities. In this regard, the study reconceptualizes the path to well-being from a person-centered and multilayered perspective.

Keywords: Recreation, Leisure, Empathy, Well-being, Structural equation modeling.

Giriş

Muhasebe mesleği, yoğun bilişsel talep, etik sorumluluk ve zaman baskısı gibi unsurlar nedeniyle çalışanların psikolojik kaynaklarını zorlayan meslek gruplarından biridir. Bu profesyonel yükler, bireylerin yalnızca teknik yeterlilikleriyle değil, aynı zamanda psikolojik dayanıklılık ve kişilerarası yeterlik gibi psikososyal kaynaklarıyla da baş etmelerini gerektirmektedir (Abd Sukor ve ark., 2021). Özellikle stresle başa çıkma kapasitesi, duygusal dengeyi sürdürme becerisi ve sosyal etkileşimlerdeki yetkinlik, muhasebe meslek mensuplarının mesleki işlevselliklerini sürdürebilmeleri açısından belirleyici hale gelmektedir. Bu bağlamda, sosyal-duygusal yeterlikler arasında yer alan empati hem mesleki ilişkilerin niteliğini artıran hem de bireyin psikolojik iyi oluş düzeyini doğrudan etkileyen temel bir yapı olarak öne çıkmaktadır (Gerdes ve ark., 2011; Decety ve Jackson, 2006). Empati, bireylerin başkalarının duygu ve düşüncelerini algılama ve uygun tepkiler geliştirme kapasitelerini ifade eder; bu doğrultuda hem bilişsel hem de duygusal bileşenler içerir (Davis, 1983). Literatürde, empati düzeyi yüksek bireylerin stres algısının daha düşük, tükenmişlik düzeylerinin ise daha sınırlı olduğu; bu nedenle de psikolojik iyi oluşlarını daha etkin biçimde sürdürebildikleri gösterilmiştir (Schreiter ve ark., 2013; Mendes ve Miguel, 2024).

Psikolojik iyi oluşun bir diğer önemli belirleyicisi ise bireyin boş zaman deneyimleridir (Fancourt ve ark., 2021). Literatürde boş zaman tatmini, bireylerin boş zamanlarında gerçekleştirdikleri etkinliklerden elde ettikleri çok boyutlu doyumun (psikolojik, sosyal, estetik, fizyolojik) bir ölçütü olarak tanımlanmaktadır (Yao ve ark., 2024; Beard ve Ragheb, 1983; Iso-Ahola, 1980). Yüksek zihinsel iş yükü içeren mesleklerde, boş zaman yalnızca dinlenme değil, aynı zamanda bireyin kimliğini yapılandırma, sosyal ilişkilerini sürdürme ve yaşam doyumunu geliştirme bağlamında işlevsel bir alan olarak değerlendirilmektedir (Stebbins, 2007; Caldwell, 2005). Araştırmalar, boş zaman tatmin düzeyi yüksek bireylerin duygusal iyilik hallerinin daha güçlü, tükenmişlik risklerinin daha düşük olduğunu göstermektedir (Newman ve ark., 2014; Lloyd ve Little, 2010; Fancourt ve ark., 2021). Boş zamanın öznel iyi oluş üzerindeki bu koruyucu etkisi, özellikle yoğun iş koşulları altında çalışan profesyoneller için dikkate değerdir (Zawadzki et al., 2015; Caldwell, 2005).

Empati ve boş zaman tatmini arasında olası yapısal bir ilişki olduğu yönündeki bulgular, bu iki değişkenin birlikte değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır (Auger, 2024). Empatik bireylerin sosyal etkileşime açık yapıları, boş zaman etkinliklerinden daha yüksek düzeyde tatmin elde etmelerine olanak tanımakta; bu durum öznel iyi oluş düzeylerini dolaylı biçimde güçlendirebilmektedir (Huta ve Ryan, 2010; Iwasaki, 2007; Fancourt ve ark., 2021). Tian ve ark., (2020) tarafından yapılan yapısal eşitlik modellemesi çalışmasında, ciddi boş zaman etkinliklerinin boş zaman tatmini yoluyla öznel iyi oluşa etkisi doğrudan gösterilmiştir. Benzer biçimde, Chung ve

ark., (2021) empati düzeyinin gönüllü faaliyetlere katılım üzerindeki etkisini ve bu katılımın bireylerin ruh sağlığına olumlu katkısını ortaya koymuştur. Bu bulgular, empati ve boş zaman tatmini arasında karşılıklı bir besleyici ilişki olduğunu ve bu ilişkinin iyi oluş üzerinde doğrudan ve dolaylı etkiler yaratabileceğini düşündürmektedir. Dolayısıyla, bu değişkenler arasındaki aracılık ilişkilerinin çok değişkenli istatistiksel modellerle test edilmesi, alandaki kuramsal derinliği artıracaktır.

Bu çalışmada, muhasebe mesleği mensuplarının empati düzeyleri ile genel psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkide boş zaman tatmininin aracı rolü yapısal eşitlik modellemesi (SEM) ile test edilmektedir. Literatürde bu değişkenlerin bireysel düzeyde etkileri çeşitli bağlamlarda incelenmiş olsa da Türkiye örneğinde empati ve boş zaman tatmini ilişkisini aracı modelle test eden çok değişkenli araştırmalar sınırlıdır. Özellikle empati ve iyi oluş ilişkisini test eden çalışmalar sıklıkla genel toplum örneklemine (örneğin Schreiter ve ark., 2013) veya sağlık ve eğitim alanlarına (Chung ve ark., 2021; Côté, 2014) odaklanmakta; boş zaman tatmini ise daha çok yaşam doyumu ya da stresle başa çıkma gibi çıktılarla ele alınmaktadır (Newman ve ark., 2014; Fancourt ve ark., 2021).

Bu bağlamda, empatiyi hem doğrudan hem de boş zaman tatmini üzerinden dolaylı olarak genel psikolojik iyi oluşa bağlayan bu çalışma, muhasebe gibi zihinsel ve etik yükü yüksek bir meslek grubuna odaklanarak literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Ayrıca çalışmanın kuramsal temeli, Ryff'in (1989) çok boyutlu eudaimonik iyi oluş modelinden beslenmekte ve bireysel sosyal-duygusal yeterliklerin deneyimsel doyum yapılarıyla nasıl bütünleşerek iyi oluşa katkı sağladığını açıklayan az sayıdaki yapısal modelden birini sunmaktadır.

Dolayısıyla bu araştırma, yalnızca boş zaman psikolojisi literatürüne değil, aynı zamanda örgütsel davranış, pozitif psikoloji ve meslek sağlığı literatürüne de disiplinler arası düzeyde katkı sunmakta; birey merkezli iyi oluş politikalarının tasarımına yönelik özgün kuramsal ve uygulamalı çıkarımlar üretmektedir.

Kuramsal Çerçeve

Bu çalışmanın kuramsal temeli, bireylerin psikolojik iyi oluşlarını belirleyen sosyal-duygusal ve davranışsal faktörlerin çok düzeyli bir yapıda nasıl işlediğini açıklayan modeller çerçevesinde şekillenmektedir. Özellikle Ryff'in (1989) Psikolojik İyi Oluş Kuramı, bireyin yaşamındaki anlam, öz-farkındalık, özerklik, çevresel hâkimiyet, olumlu ilişkiler ve kişisel gelişim gibi alt boyutları içeren eudaimonik bir yaklaşım sunmaktadır. Bu yaklaşım, bireyin yalnızca hedonik memnuniyet düzeyiyle değil, potansiyelini gerçekleştirme, sosyal bağlılık kurma ve kendini gerçekleştirme süreçleriyle bütüncül olarak iyi oluşu deneyimlediğini öne sürer (Ryff & Keyes, 1995; Ryff & Singer, 2008). Bu

bağlamda, bireyin psikolojik iyi oluşunu belirleyen sosyal-duygusal kapasitelere özel bir vurgu yapılmakta ve bu kapasitenin temel öğelerinden biri olarak empati kavramı öne çıkmaktadır.

Empati

Empati, bireyin hem bilişsel hem de duygusal düzeyde başkalarının içsel durumlarını anlama ve bu anlayışa uygun duygusal yanıtlar verebilme yetisini ifade eder (Davis, 1983; Decety & Jackson, 2006). Bu yapı, yalnızca kişilerarası ilişkilerin kalitesini artırmakla kalmaz, aynı zamanda bireyin stresle başa çıkma kapasitesini güçlendirmesi, çatışma çözüm becerilerini geliştirmesi ve psikolojik direnç düzeyini artırmasıyla da bağlantılıdır (Gerdes ve ark., 2011; Schreiter ve ark., 2013). Empati düzeyinin yüksek olması, prososyal davranışlarda artışa ve aidiyet duygusunda güçlenmeye yol açarak sosyal destek algısını artırmakta, bu da öznel iyi oluş üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır (Decety, 2011; Cuff ve ark., 2016). Özellikle zihinsel yükü yüksek mesleklerde, empatik kapasitenin psikolojik tükenmişlik ve yalnızlık gibi risk faktörlerine karşı tampon işlevi gördüğü bildirilmektedir (Chung ve ark., 2021; Reilly ve ark., 2016). Bu bağlamda empati, psikolojik iyi oluşun yalnızca duygusal bileşenlerine değil, bilişsel değerlendirme süreçlerine de katkı sunan bütüncül bir psikososyal kaynak olarak değerlendirilmektedir.

Boş Zaman Tatmini

Boş zaman, bireyin zorunlu iş, yükümlülük ve sorumlulukların dışında kalan, bireysel tercihe dayalı biçimde yapılandırılabilen serbest zaman dilimi olarak tanımlanmaktadır (Iso-Ahola, 1980). Bu zaman, yalnızca dinlenme veya eğlenme ile sınırlı olmayan; bireyin kimliğini geliştirdiği, sosyal bağlarını güçlendirdiği ve yaşamına anlam kattığı aktif bir deneyim alanı niteliği de taşımaktadır (Aksu ve ark., 2022; Aksu ve ark., 2023; Demirel ve ark., 2021; Stebbins, 2007). Boş zaman tatmini, bireyin serbest zamanlarında gerçekleştirdiği etkinliklerden elde ettiği psikolojik, sosyal, estetik ve fizyolojik doyum düzeylerini içeren çok boyutlu bir kavramdır (Beard & Ragheb, 1983; Iso-Ahola, 1980). Yüksek düzeyde boş zaman tatmini, yalnızca keyif alınan bir deneyimi değil, aynı zamanda bireyin yaşam kalitesi, stres regülasyonu, öz-yeterlik duygusu ve sosyal bağlılığı açısından koruyucu ve geliştirici bir kaynak olarak işlev görür (Caldwell, 2005; Newman ve ark., 2014). Zawadzki ve ark. (2015) boş zaman deneyimlerinin stres azaltıcı etkilerinin bilişsel yeniden yapılandırma süreçleriyle yakından ilişkili olduğunu göstermiş, Lloyd & Little (2010) ise boş zamanın öznel iyi oluş üzerinde doğrudan etkili bir yapı olduğunu vurgulamıştır. Boş zaman faaliyetlerinin niteliği kadar, bu zamanın birey için ne anlam ifade ettiği ve nasıl deneyimlendiği de tatmin düzeyini belirleyen temel unsurlar arasında yer almaktadır (Stebbins, 2007). Bu bağlamda boş zaman tatmini, yalnızca bir dışsal ödül değil, bireyin öznel değer sistemine, yaşam tarzına ve psikolojik ihtiyaçlarına yanıt veren derin bir doyum alanı olarak konumlanmaktadır.

Psikolojik İyi Oluş

Psikolojik iyi oluş, bireyin yaşamını anlamlı, üretken ve tatmin edici bulması; aynı zamanda içsel potansiyelini gerçekleştirme, olumlu ilişkiler geliştirme ve yaşam üzerinde etkinlik kurma düzeyiyle tanımlanan çok boyutlu bir yapıdır (Ryff, 1989; Ryff & Keyes, 1995). Hedonik yaklaşımların aksine, Ryff'in (1989) geliştirdiği eudaimonik model bireyin öz-farkındalık, özerklik, çevresel hâkimiyet, kişisel gelişim ve yaşam amacı gibi daha derin psikolojik ihtiyaçlara odaklanır. Bu kuramsal çerçeveye göre iyi oluş, yalnızca olumlu duyguların sıklığıyla değil, bireyin potansiyelini ne ölçüde gerçekleştirdiğiyle değerlendirilir (Ryff & Singer, 2008). Yapılan araştırmalar, psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek bireylerin stresle başa çıkma becerilerinin daha güçlü, sosyal ilişkilerinin daha tatmin edici ve öznel yaşam doyumlarının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Keyes, 2002; Diener ve ark., 2018). Özellikle sosyal-duygusal kaynaklara ve deneyimsel doyum alanlarına sahip bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha stabil ve dirençli olduğu gösterilmiştir (Steger ve ark., 2006; Fancourt ve ark., 2021). Dolayısıyla bu kavram hem kişisel hem de çevresel faktörlerin etkileşimiyle biçimlenen çok düzeyli bir psikolojik denge halini temsil etmektedir.

Değişkenler Arası Kuramsal İlişkiler

Empati, bireyin başkalarının duygularını ve düşüncelerini anlama ve bu duyguya uygun karşılık verme kapasitesini içeren çok boyutlu bir yapıdır (Davis, 1983). Bilişsel ve duygusal olmak üzere iki temel bileşeni bulunan empati, sosyal bağlamlarda prososyal davranışları artıran, kişilerarası ilişkilerin niteliğini yükselten ve toplumsal işlevselliği destekleyen bir beceri olarak kabul edilmektedir (Decety ve Jackson, 2006). Güncel araştırmalar, empatik bireylerin stresle baş etme kapasitelerinin daha yüksek olduğunu, kişilerarası çatışmalarda daha yapıcı stratejiler benimsediklerini ve duygusal tükenmişlik gibi psikolojik risklere karşı daha dirençli olduklarını ortaya koymaktadır (Mendes ve Miguel, 2024; Schreiter ve ark., 2013). Ayrıca empati düzeyi yüksek bireylerin sosyal etkileşimlerden daha fazla doyum sağladıkları ve bu etkileşimlerin boş zaman deneyimlerini daha anlamlı hale getirdiği gösterilmiştir; bu da empati ile psikolojik iyi oluş arasında dolaylı bir köprü kurmaktadır (Chung ve ark., 2021).

Bu dolaylı köprünün bir diğer temel bileşeni olarak değerlendirilen boş zaman tatmini, bireyin boş zaman faaliyetlerinden elde ettiği psikolojik ve sosyal doyumun kapsamlı bir göstergesidir. Beard ve Ragheb (1983) tarafından geliştirilen boş zaman tatmini modeli, tatmin olgusunun psikolojik, eğitsel, sosyal, estetik, fizyolojik ve gevşeme alt boyutlarında tanımlanmaktadır. Bu model, yalnızca boş zamanın varlığına değil, bu zamanın nasıl değerlendirildiğine ve deneyim kalitesine odaklanır. Boş zaman etkinlikleri, bireyin yaşam doyumunu, öz-yeterlik algısı, stres düzeyi ve sosyal bağlantı duygusu üzerinde olumlu etkiler yaratabilmektedir (Newman ve ark., 2014; Lloyd ve Little, 2010). Nitekim

Tian ve ark., (2020) tarafından gerçekleştirilen yapısal eşitlik modeli çalışmasında, boş zaman tatmini ile öznel iyi oluş arasında hem doğrudan hem dolaylı etkiler saptanmıştır. Bu bulgular, boş zaman tatmininin yalnızca nihai bir çıktı değil, aynı zamanda bireyin psikolojik dayanıklılığını şekillendiren işlevsel bir değişken olarak değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Bu kuramsal yapı doğrultusunda, empati düzeyinin boş zaman tatmini üzerinde etkili olduğu ve bu etkinin, bireyin genel psikolojik iyi oluşuna dolaylı katkılar sunduğu varsayılmaktadır. Empatik bireylerin sosyal etkileşimlere daha açık olmaları, boş zaman etkinliklerinde daha yoğun katılım göstermelerine ve bu süreçten daha yüksek tatmin elde etmelerine yol açmaktadır (Huta & Ryan, 2010). Aynı zamanda, boş zaman deneyimleri bireyin sosyal destek algısını artırarak empati süreçlerinin iyi oluş üzerindeki etkilerini pekiştirmektedir (Iwasaki, 2007). Bu nedenle, empati–boş zaman tatmini–iyi oluş ekseninde önerilen yapısal model hem bireysel kaynaklar hem de sosyal bağlamların psikolojik sonuçlar üzerindeki etkilerini açıklamak açısından bütüncül bir çerçeve sunmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada önerilen model, Ryff’in iyi oluş kuramı ile sosyal-duygusal becerilerin psikolojik kaynak işlevini birleştiren çağdaş araştırmalardan beslenmekte ve literatürdeki önemli bir kuramsal boşluğu gidermeyi hedeflemektedir.

Hipotez Geliştirme

Empati, bireyin başkalarının duygularını algılama, bu duyguları anlamlandırma ve uygun karşılıklar geliştirme kapasitesiyle yalnızca kişilerarası etkileşimlerin niteliğini artırmakla kalmayıp, bireyin içsel psikolojik dengesini ve öznel anlam üretimini destekleyen temel bir sosyal-duygusal yetkinlik olarak işlev görür. Bu çok boyutlu yapı, bireyin hem duygusal farkındalığını hem de sosyal bağ kurma becerisini güçlendirerek, stresle başa çıkma ve yaşam doyumunu sürdürme açısından önemli avantajlar sağlar. Özellikle örgütsel yaşam bağlamında, empatik bireylerin daha güçlü sosyal destek ağlarına sahip oldukları, kişilerarası çatışmaları daha yapıcı biçimde yönettikleri ve bu sayede psikolojik iyi oluş düzeylerini koruma eğiliminde oldukları görülmektedir. Nitekim deneysel ve gözlemsel çalışmalar, yüksek empati düzeyine sahip bireylerin daha yüksek yaşam doyumunu, artmış pozitif duygulanım ve azalmış depresif belirtiler sergilediklerini; ayrıca tükenmişlik sendromuna karşı daha dirençli olduklarını ortaya koymuştur (Reilly ve ark., 2016; Schreiter ve ark., 2013).

H1: Muhasebe mesleği mensuplarının empati düzeyleri, genel psikolojik iyi oluş düzeylerini pozitif yönde yordar.

Boş zaman tatmini, bireyin boş zamanlarında gerçekleştirdiği faaliyetlerden elde ettiği çok boyutlu doyumun (psikolojik, sosyal ve estetik açıdan) bileşik bir göstergesidir (Auger, 2024). Özellikle zihinsel yükü yüksek meslek gruplarında boş zaman, bireyin duygusal dengesini sağlama ve stres

kaynaklarını dengeleme işlevi taşımaktadır. Nitel araştırmalar, boş zamanın bireysel anlam üretimi ve öznel mutluluk düzeyi üzerindeki etkilerini vurgularken, nicel modeller ise boş zaman tatmini ile psikolojik sağlık arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit etmiştir (Pressman ve ark., 2009; Newman ve ark., 2014). Boş zaman deneyimlerinin olumlu biçimde yapılandırılması, çalışanların psikolojik dayanıklılıklarını ve öz yeterlik algılarını destekleyerek genel iyi oluşlarını artırmaktadır (Iwasaki, 2007).

H2: Muhasebe mesleği mensuplarının boş zaman tatmini düzeyleri, genel psikolojik iyi oluş düzeylerini pozitif yönde yordar.

Empatik bireyler, sosyal katılım açısından daha aktif ve duygusal etkileşime daha açık olduklarından, boş zaman etkinliklerinde bulunma ve bu etkinliklerden doyum elde etme konusunda daha avantajlıdırlar. Özellikle eudaimonik motivasyonlara sahip bireylerin (yani kendini gerçekleştirme, anlam arayışı ve toplumsal katkı gibi yönelimlere sahip olanların) boş zamanlarını daha nitelikli değerlendirdikleri ve bu süreçlerden yüksek düzeyde tatmin sağladıkları gösterilmiştir (Huta ve Ryan, 2010). Empati, bireyin sosyal çevreyle kurduğu pozitif ilişkiyi güçlendirdiğinden, bu süreç boş zaman etkinliklerinin kalitesini de artırmakta ve bu tatminin derinliğini belirlemektedir. Böylece, empati düzeyi boş zaman deneyiminin algılanan değerini yükselten önemli bir öncül değişken haline gelmektedir (Huta ve Ryan, 2010; Schreier ve ark., 2006).

H3: Muhasebe mesleği mensuplarının empati düzeyleri, boş zaman tatmini düzeylerini pozitif yönde yordar.

Çok düzeyli psikolojik modeller, bireysel özelliklerin sonuç değişkenler üzerindeki etkisinin çoğunlukla doğrudan değil, aracı değişkenler yoluyla işlediğini öne sürmektedir. Bu bağlamda, empatik bireylerin iyi oluş düzeylerinin yalnızca sosyal-duygusal kaynaklara değil, bu kaynakların yönlendirdiği deneyimsel yaşantılara da bağlı olduğu ileri sürülmektedir. Tian ve ark., (2020), ciddi boş zaman etkinliklerine katılımın boş zaman tatmini üzerinden öznel iyi oluşa etkisini yapısal eşitlik modellemesiyle doğrulamıştır. Empatik bireylerin sosyal olarak daha aktif ve anlam arayışına daha duyarlı olmaları nedeniyle boş zaman etkinliklerinden daha yüksek düzeyde tatmin elde ettikleri, bu tatminin de psikolojik iyi oluşu dolaylı olarak artırdığı varsayılabilir (Chung ve ark., 2021; Huta ve Ryan, 2010).

H4: Boş zaman tatmini, empati ile genel psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkide aracı değişken rolü oynar.

Bireylerin boş zaman etkinliklerinden elde ettikleri tatmini belirleyen temel etmenlerden biri, bu etkinlikler için ayrılan zaman miktarıdır (Auger, 2024). Yapılan deneysel ve yarı-deneysel çalışmalar, boş zamanın yalnızca varlığı değil, düzenli ve yeterli miktarda ayrılmış olması durumunda psikolojik kaynakların etkin biçimde yenilendiğini ortaya koymuştur. Chatzisarantis ve Hagger (2009), özbelirleme kuramına dayalı bir müdahale çalışmasında, haftalık boş zaman süresinin artırılmasının, bireylerin bu zamanı daha anlamlı değerlendirmesine ve daha yüksek tatmin düzeylerine ulaşmasına katkı sunduğunu göstermiştir. Bu nedenle, muhasebe meslek mensuplarının haftalık boş zaman süresindeki artışın, boş zaman tatmin düzeylerini olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir.

H5: Haftalık boş zaman süresi, boş zaman tatmini düzeyi üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkiye sahiptir.

Toplumsal cinsiyet, bireylerin sosyal-duygusal yetkinliklerini biçimlendiren kültürel ve gelişimsel bir yapı olarak, empati gibi psikolojik özellikler üzerinde anlamlı farklar yaratabilmektedir. Literatürde, özellikle duygusal empati bileşeninde kadın bireylerin erkeklere kıyasla daha yüksek duyarlılık, duygusal yanıt üretme kapasitesi ve kişilerarası farkındalık geliştirdikleri tekrar eden bulgularla desteklenmektedir (Christov-Moore ve ark., 2014). Mestre ve ark., (2009) tarafından yürütülen boylamsal bir çalışmada, bu farkların ergenlik döneminde belirginleştiği ve yetişkinlikte de sürdüğü gösterilmiştir. Özellikle iletişime dayalı, duygusal iş yükü yüksek meslek gruplarında (ki muhasebe bu bağlamda yalnızca teknik değil aynı zamanda etik ve sosyal sorumluluklarla örülmüş bir alan sunmaktadır) kadın çalışanların empatik tepkiler geliştirmede daha avantajlı konumda oldukları ileri sürülmektedir. Bu durum, muhasebe mesleğinde empati düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini anlamaya yönelik hipotezin sınanmasını kuramsal olarak gerekçelendirmektedir.

H6: Kadın muhasebecilerin empati düzeyleri erkek muhasebecilere kıyasla daha yüksektir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

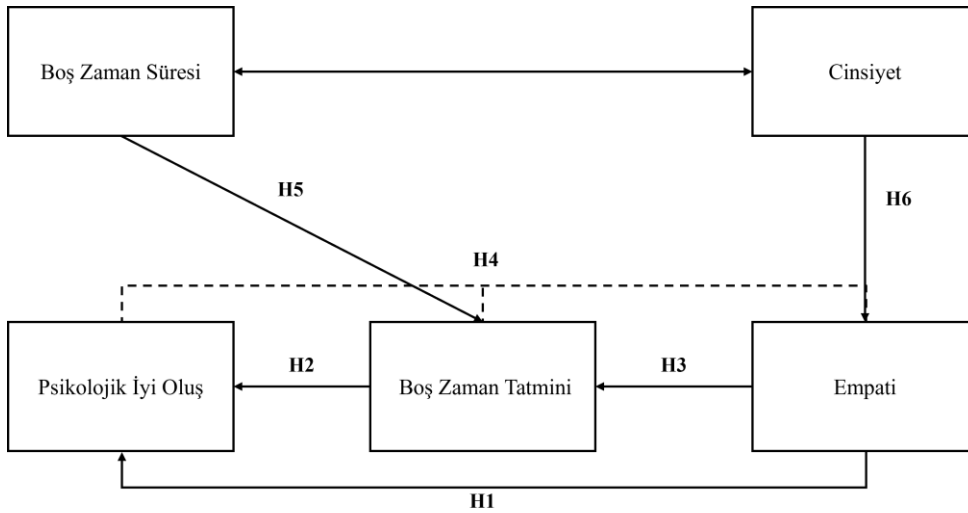
Bu çalışmada, muhasebe mesleği mensuplarının genel psikolojik iyi oluş düzeylerinin, empati ve boş zaman tatmini gibi sosyal-duygusal ve deneyimsel değişkenler aracılığıyla nasıl yapılandığı yapısal eşitlik modellemesi (SEM) ile incelenmiştir. Geliştirilen model, empati düzeyinin psikolojik iyi oluş üzerindeki doğrudan etkisinin yanı sıra, boş zaman tatmini aracılığıyla ortaya çıkabilecek dolaylı etkileri de içerecek şekilde yapılandırılmıştır. Bu model, bireyin içsel sosyal becerileri ile yaşam deneyimlerinden aldığı tatmin arasındaki etkileşimi çok düzeyli biçimde ele almaktadır.

Modele boş zaman süresi (haftalık) ve cinsiyet değişkenleri ise sırasıyla boş zaman tatmini ve empati üzerindeki etkileri kontrol etmek amacıyla dışsal değişkenler olarak dahil edilmiştir.

Araştırma modelinin kuramsal altyapısı, sosyal-duygusal kaynakların (empati), anlam üretici deneyimlerle (boş zaman tatmini) birleşerek bireysel iyi oluşu şekillendirdiği yönündeki güncel psikolojik modellerden beslenmektedir (Huta ve Ryan, 2010; Steger ve ark., 2008). Bu çerçevede empati, modelde hem genel psikolojik iyi oluşu doğrudan etkileyen bir değişken, hem de boş zaman tatmini üzerindeki etkisi üzerinden dolaylı olarak iyi oluşu etkileyen bir yol olarak işlev görmektedir. Boş zaman tatmini, hem empati ile iyi oluş arasındaki ilişkide aracı değişken hem de doğrudan psikolojik iyi oluşu yordayan bir bağımsız değişken olarak konumlandırılmıştır. Ayrıca, boş zaman süresi ve cinsiyetin, sırasıyla boş zaman tatmini ve empati üzerindeki etkileri yoluyla modele katkı sunup sunmadıkları yapısal düzeyde sınanmıştır.

Bu model, doğrusal nedensel yollar üzerinden oluşturulmuş ve hipotezler çok değişkenli istatistiksel bağlamda sınanmıştır. Yapısal eşitlik modellemesi tercih edilmesinin temel gerekçesi hem doğrudan hem de dolaylı etkilerin aynı anda modellenebilmesine olanak tanınması ve modelin genel kuramsal bütünlüğünün ampirik olarak test edilebilmesidir. Araştırma modeli aşağıda sunulmaktadır:

Şekil 1. Araştırma Modeli Diyagramı

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye'nin batısında yer alan İzmir ilinde aktif olarak çalışan boş muhasebeci mali müşavirler ve bağımsız denetçiler oluşturmaktadır. İzmir hem ekonomik çeşitliliği hem de gelişmiş mesleki örgütlenme yapısıyla muhasebe uygulamalarının yoğun biçimde sürdürüldüğü bir kenttir. Ayrıca, kentteki meslek mensupları, farklı sosyo-kültürel arka planlardan gelen bireyleri içermesi bakımından heterojen bir yapıya sahiptir. Bu çok boyutlu özellikler, İzmir'i muhasebe

mesleği mensuplarının psikososyal profillerini, boş zaman pratiklerini ve genel iyi oluş düzeylerini kapsamlı biçimde analiz edebilmek için uygun ve temsil gücü yüksek bir araştırma sahası haline getirmektedir (Kaya, 2021; Çelik, 2016).

Araştırmada örneklem belirleme süreci, erişilebilirlik, zaman ve maliyet kısıtları göz önüne alınarak olasılıksız örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme stratejisi çerçevesinde yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde; İzmir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nın bilgilendirme ağı kullanılmış, ayrıca e-posta ve sosyal medya aracılığıyla duyurular yapılmıştır. Katılımcılardan açık rıza alınmış, araştırma tamamen gönüllülük esasına göre yürütülmüştür. Toplamda 561 katılımcıdan elde edilen verilerden eksik yanıt içerenler hariç tutulmuş ve geçerli veri seti 546 katılımcı üzerinden analiz edilmiştir. Örneklem büyüklüğü, yapısal eşitlik modellemesi (SEM) analizleri için önerilen minimum düzeyin üzerindedir; önerilen alt sınır gözlenen değişken başına 10–20 katılımcı olarak kabul edilmektedir (Kline, 2016).

Örneklem demografik olarak oldukça dengeli bir dağılım sergilemektedir. Katılımcıların %57,5'i kadın, %42,5'i erkektir. Haftalık boş zaman süresi açısından, katılımcıların %34,6'sı günde 1–3 saat, %31,9'u ise 4–6 saat arası boş zaman ayırdıklarını belirtmiştir; %20,3'ü 1 saatten az, %13,2'si ise 6 saatten fazla boş zamana sahip olduğunu bildirmiştir. Bu dağılım, psikolojik iyi oluşla ilişkili olduğu gösterilen düzenli boş zaman kullanımını istatistiksel olarak modellemek için yeterli çeşitlilik sunmaktadır (Iwasaki, 2007; Pressman ve ark., 2009).

Mesleki kıdeme ilişkin olarak, katılımcıların %13,6'sı 1 yıl ve daha az deneyime, %29,1'i 1–2 yıl arası, %32,4'ü 2–3 yıl arası ve %24,9'u ise 3–4 yıl arası mesleki deneyime sahiptir. Bu mesleki yayılım, empati, boş zaman tatmini ve genel iyi oluş gibi değişkenlerin iş yaşam döngüsü bağlamında değerlendirilmesine olanak tanımaktadır (Danna ve Griffin, 1999; Diener ve ark., 2018).

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Değişken	Düzy	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	232	42,5
	Kadın	314	57,5
Boş Zaman Süresi	1 Saatten Az	111	20,3
	1–3 Saat	189	34,6
	4–6 Saat	174	31,9
	6 Saatten Fazla	72	13,2
Meslek Yılı	1 Yıl'a kadar	74	13,6
	1-2 Yıl	159	29,1
	2-3 Yıl	177	32,4
	3-4 Yıl	136	24,9
Katılım Türü	Pasif	223	40,8
	Aktif	323	59,2

Ayrıca, katılımcıların %59,2'si aktif, %40,8'i ise pasif katılım gösterdiğini belirtmiştir. Bu değişken, örneklemdeki etkileşim düzeyinin hem boş zaman kullanımı hem de psikososyal değişkenlerle ilişkisini modelleyebilmek açısından anlamlı çeşitlilik sunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, yapısal modelde yer alan empati, boş zaman tatmini ve genel psikolojik iyi oluş değişkenlerini ölçmek amacıyla geçerliliği ve güvenilirliği literatürde kanıtlanmış öz bildirim ölçekleri kullanılmıştır. Ölçüm araçlarının psikometrik nitelikleri doğrulayıcı faktör analizleri ve iç tutarlılık katsayılarıyla desteklenmiş, ölçeklerin yapısal eşitlik modellemesi (SEM) için gerekli olan tek ve çok boyutlu yapıları ampirik olarak doğrulanmıştır (Brown, 2015; Kline, 2016).

Boş Zaman Tatmin Ölçeği (BZTÖ)

Bireylerin boş zaman faaliyetlerinden duydukları tatmini değerlendirmek amacıyla, Beard ve Ragheb (1980) tarafından geliştirilen ve Türkçeye Vapur ve Sevin (2021) tarafından uyarlanan BZTÖ formu kullanılmıştır. Ölçek, 5'li Likert tipi 24 maddeden oluşmakta, ancak madde 4 ve 22 düşük faktör yükleri nedeniyle analiz dışı bırakılmıştır. Altı alt boyut içeren ölçeğin (psikolojik, eğitsel, sosyal, rahatlama, fizyolojik, estetik) iç tutarlılığı yüksektir ($\alpha = .89$) ve doğrulayıcı faktör analizleri modelin geçerliğini desteklemektedir (CFI = .915, RMSEA = .064). Alt boyutların Cronbach's alfa değerleri .693 ile .826 arasında değişmektedir. BZTÖ, özellikle boş zaman aktivitelerinin öznel doyum üzerindeki etkilerini çok boyutlu biçimde ölçme kapasitesi nedeniyle SEM bağlamında önerilmektedir (Newman ve ark., 2014).

Empati Ölçeği – Kısa Form (EQ-Short)

Bireylerin sosyal-duygusal farkındalık düzeylerini değerlendirmek üzere, Baron-Cohen ve Wheelwright (2004) tarafından geliştirilen ve Wakabayashi ve ark., (2006) tarafından geçerlik çalışmaları yapılan 22 maddelik EQ-Short ölçeği kullanılmıştır. 4'lü Likert tipi olan ölçek hem bilişsel hem duygusal empati boyutlarını kapsamakta olup yüksek empati düzeylerini ifade edecek şekilde puanlanmaktadır. Ters kodlanan 6 madde (madde 4, 8, 9, 12, 18, 31) ölçeğin yapısal denge kurmasını sağlamaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı yüksek düzeydedir ($\alpha = .90$) ve faktör analizleri tek boyutlu yapıyı doğrulamaktadır (Lawrence ve ark., 2004). EQ-Short, sosyal-duygusal becerilerin bilişsel ve davranışsal çıktılar üzerindeki etkilerini modellemede sıklıkla tercih edilen güvenilir bir ölçektir.

Genel İyi Oluş Ölçeği – Kısa Form (GİÖÖ-KF)

Bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini belirlemek amacıyla, Longo, Coyne ve Joseph (2018) tarafından geliştirilen ve Kalafatoğlu ile Balcı-Çelik (2020) tarafından Türkçeye uyarlanan GİÖÖ-KF kullanılmıştır. 14 maddelik 5’li Likert tipi bu ölçek, tek boyutlu yapıda olup öz-farkındalık, iyimserlik, yaşam amacı ve sosyal bütünlük alt boyutlarına bütünsel olarak kapsar. Uyarlama sürecinde madde 3 düşük madde-toplam korelasyon nedeniyle çıkarılarak ölçek 13 madde ile uygulanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı yüksektir ($\alpha = .90$) ve yapısal geçerlik DFA ile desteklenmiştir ($\chi^2/df = 2.29$; CFI = .93; GFI = .90; RMSEA = .08). Ölçek, yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşla pozitif korelasyon göstermesi sayesinde kriter geçerliği bakımından da güçlüdür (Diener ve ark., 2018).

Katılımcı Bilgi Formu

Araştırmada kullanılan dördüncü araç, katılımcıların demografik ve mesleki özelliklerini belirlemek amacıyla oluşturulan Katılımcı Bilgi Formu’dur. Bu formda cinsiyet, yaş, meslek yılı ve haftalık boş zaman süresi değişkenleri yer almakta ve tanımlayıcı analizlerde kontrol değişkeni olarak kullanılmıştır.

Betimsel İstatistikler ve Güvenirlik

Araştırmada kullanılan üç temel ölçüm aracına ilişkin betimsel istatistikler ve iç tutarlılık katsayıları aşağıda sunulmuştur. Her bir ölçek için madde puanlarının aritmetik ortalamaları ($\bar{x}$), standart sapmaları (SD), çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri hesaplanmıştır. Tüm değişkenlerde çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1 sınırları içerisinde kalması, verilerin normal dağılım varsayımını karşıladığını göstermektedir (George ve Mallery, 2010). Ayrıca, tüm ölçeklerin iç tutarlılık katsayılarının .70’in üzerinde olması (Nunnally ve Bernstein, 1994) ölçüm araçlarının güvenilirliğinin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Aşağıdaki Tablo 2’de, üç ölçeğe ilişkin merkezi eğilim ve yayılım ölçütleri ile Cronbach alfa değerleri sunulmaktadır.

Tablo 2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistikler ve Güvenirlik Katsayıları

Ölçek	$\bar{x}$	SD	Skewness	Kurtosis	Cronbach’s α
Boş Zaman Tatmini (BZTÖ)	3,81	0,67	-0,31	-0,53	0,88
Empati (EQ-Short)	3,67	0,59	-0,44	-0,21	0,81
Genel İyi Oluş (GİÖÖ-KF)	3,45	0,71	-0,28	-0,40	0,77

Not. $\bar{x}$ = Ortalama; SD = Standart sapma. Cronbach’s alfa değeri $\geq ,70$, güvenilirlik için yeterli kabul edilmiştir.

Doğrulamalı Faktör Analizi ve Yapısal Geçerlik

Yapı geçerliği, ölçüm araçlarının kuramsal olarak öngörülen yapıyı istatistiksel olarak doğrulayıp doğrulamadığını değerlendirmeye yönelik temel bir geçerlik göstergesidir (Brown, 2015). Bu kapsamda, çalışmada yer alan üç ölçeğin faktör yapıları, doğrulamalı faktör analizi (DFA) ile test edilmiştir. DFA, gözlenen değişkenlerin aralarındaki kovaryansların, önceden tanımlanmış faktör modeli ile ne ölçüde örtüştüğünü belirlemeye yönelik yapısal eşitlik modellemesi (SEM) yaklaşımının temel bileşenidir (Kline, 2016).

Analizler, Maximum Likelihood (ML) kestirim yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiş ve modelin genel uyumu çok sayıda uyum indeksine göre değerlendirilmiştir. χ^2/df oranının 2'nin altında, CFI ve TLI değerlerinin 0,90'ın üzerinde, RMSEA ve SRMR değerlerinin ise 0,08'in altında olması iyi uyum göstergesi olarak kabul edilmektedir (Hu ve Bentler, 1999; Schermelleh-Engel ve ark., 2003).

Tablo 3. Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçlarına Ait Uyum İndeksleri

Uyum Ölçütü	Değer	Kabul Edilebilir Sınır
χ^2/df	1,826	<2,00
CFI	0,943	> ,90
TLI	0,94	> ,90
RMSEA	0,039	<,08
SRMR	0,037	<,08

Not. DFA ML yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Uyum değerleri Hu ve Bentler (1999) ve Schermelleh-Engel ve ark., (2003) ölçütlerine göre yorumlanmıştır.

Üç ölçeği kapsayan birleşik model sonucunda, DFA uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu tespit edilmiştir ($\chi^2/df = 1,826$; CFI = ,943; TLI = ,940; RMSEA = ,039; SRMR = ,037). Bu sonuçlar, ölçeklerin kuramsal olarak öngörülen faktör yapısına sahip olduğunu ve modelin yapısal geçerliğini güçlü biçimde desteklediğini göstermektedir (Schermelleh-Engel ve ark., 2003; Hu ve Bentler, 1999).

Ortak Yöntem Varyansı (CMB) Analizi

Ölçümlerin aynı veri kaynağından ve aynı zaman diliminde elde edilmesi, özellikle öz bildirim formlarının kullanıldığı çalışmalarda ortak yöntem yanlılığı (common method bias, CMB) riskini artırabilmektedir (Podsakoff ve ark., 2003). Bu çalışmada ölçüm araçlarının tamamı öz bildirim ölçeklerinden oluştuğu için, veri setinde yöntem kaynaklı varyans bulunup bulunmadığı Harman'ın tek faktör testi ve Ortak Yöntem Faktörü (Common Latent Factor, CLF) modeli ile analiz edilmiştir.

İlk olarak uygulanan Harman'ın tek faktör testinde, tüm ölçekteki maddelere döndürülmemiş açıklayıcı faktör analizi uygulanmış ve elde edilen ilk faktör varyansın %31,28'ini açıklamıştır. Bu

oran, literatürde yaygın kabul gören %50 eşik değerinin altında kaldığı için ciddi düzeyde ortak yöntem yanlılığı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Fuller ve ark., 2016).

Tablo 4. Ortak Yöntem Varyansı Analiz Sonuçları (Harman ve CLF Yaklaşımları)

Analiz Yöntemi	Sonuç	Kabul Edilebilir Sınır
Harman Tek Faktör (%)	31,28	<50,00
CLF Ortak Faktör Yüğü ($\bar{x}$)	0,49	<,50

Not. Harman testi döndürülmemiş EFA ile, CLF testi yapısal eşitlik modeline gizil yöntem faktörü eklenerek uygulanmıştır.

İkinci olarak, yapısal eşitlik modeline CLF dahil edilerek her bir gözlenen değişken için ortak varyans yükleri hesaplanmıştır. Elde edilen ortalama CLF yükü .49 olup, önerilen maksimum sınır olan .50 değerinin altında kalmaktadır (Tablo 4). Bu sonuç da yönteme özgü sistematik bir sapmanın söz konusu olmadığını göstermektedir (Podsakoff ve ark., 2003).

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizi, R yazılımının “RGui 4.5.1” sürümü aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Analitik süreç boyunca tanımlayıcı istatistikler, güvenilirlik analizleri, doğrulayıcı faktör analizleri (DFA), yapısal eşitlik modellemesi (SEM) ve aracılık analizleri için sırasıyla psych, lavaan, semPlot ve boot paketlerinden yararlanılmıştır. İlk olarak, değişkenlerin dağılım özellikleri merkezi eğilim ($\bar{x}$), standart sapma (SD), çarpıklık ve basıklık değerleri kullanılarak incelenmiş, verilerin normal dağılıma uygunluğu değerlendirilmiştir. Ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları (Cronbach’s α), güvenilirliğin yeterli düzeyde olduğunu göstermiştir.

Ardından, her bir ölçüm aracının kuramsal yapı ile örtüşüp örtüşmediğini belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmış ve model uyumu χ^2/df , CFI, TLI, RMSEA ve SRMR gibi yaygın uyum indeksleri ile test edilmiştir. DFA sonuçları, üç ölçekte de kuramsal faktör yapısının geçerli olduğunu ortaya koymuştur. Doğrulayıcı analizlerin ardından, araştırma modeline ilişkin hipotezlerin test edilmesi amacıyla yapısal eşitlik modellemesi (SEM) uygulanmış, analiz sonuçları standartlaştırılmış regresyon katsayıları (β), anlamlılık düzeyleri (p), t-değerleri ve açıklanan varyans oranları (R^2) ile raporlanmıştır. Modelde öngörülen aracılık etkisi, Bootstrap yöntemi kullanılarak test edilmiş ve dolaylı etkilerin %95 güven aralığında anlamlı olup olmadığı değerlendirilmiştir.

Bulgular

Bu çalışmada, empati, boş zaman tatmini ve genel psikolojik iyi oluş değişkenleri arasındaki ilişkiler yapısal eşitlik modellemesi ile çok değişkenli olarak incelenmiştir. Modelde empati hem doğrudan iyi oluş üzerinde etkili bir sosyal-duygusal kaynak hem de boş zaman tatmini aracılığıyla

dolaylı etki gösteren bir öncül değişken olarak konumlandırılmıştır. Boş zaman tatmini ise hem empati ile iyi oluş arasındaki ilişkiye aracılık eden hem de psikolojik iyi oluşun doğrudan yordayıcısı olan deneyimsel bir değişken olarak ele alınmıştır. Ayrıca, cinsiyet ve haftalık boş zaman süresi gibi kontrol değişkenlerinin modeldeki temel yapılarla istatistiksel ilişkileri test edilmiştir.

Elde edilen yapısal eşitlik modeli bulguları, araştırma modelinde öne sürülen varsayımların büyük ölçüde desteklendiğini göstermektedir. Empati düzeyinin, muhasebe mesleği mensuplarının genel psikolojik iyi oluşlarını anlamlı ve pozitif yönde yordadığı tespit edilmiştir ($\beta = 0,097$; $p < ,001$). Bu bulgu, bireyin duygusal ve bilişsel empati kapasitesinin, yaşam doyumu ve psikolojik denge üzerinde belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, empati düzeyinin boş zaman tatmini düzeyini de anlamlı biçimde yordadığı bulunmuştur ($\beta = 0,116$; $p < ,001$). Bu ilişki, bireyin sosyal-duygusal yeterliklerinin, boş zaman deneyimlerini nasıl yapılandığına dair kuramsal öngörülerini desteklemektedir.

Boş zaman tatmini değişkeni ise genel iyi oluş üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahiptir ($\beta = 0,119$; $p < ,05$). Böylece, kişinin iş dışı faaliyetlerde deneyimlediği doyumun, genel psikolojik sağlığına katkı sunduğu doğrulanmaktadır. Bununla birlikte, boş zaman tatmininin, empati ile iyi oluş arasındaki ilişkide anlamlı bir aracılık rolü üstlendiği de istatistiksel olarak ortaya konmuştur (indirekt $\beta = 0,014$; $p = 0,046$). Dolaylı etki katsayısının küçük ama anlamlı olması, bu ilişkinin deneyimsel nitelikli fakat istikrarlı bir yapı üzerinden işlediğine işaret etmektedir. Bu doğrultuda, toplam etki ($\beta = 0,111$; $p < ,001$) doğrudan etkiden daha yüksek bulunmuş ve modeldeki tamamlayıcı aracılık mekanizmasını desteklemiştir.

Tablo 5. Yapısal Eşitlik Modeli Sonuçları: Doğrudan, Dolaylı ve Toplam Etkiler

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Std. β	β	SE	z	p	%95 GA (LLCI – ULCI)
Genel İyi Oluş	Empati	0,251	0,097	0,02	6,261	0,000	0,068 – 0,128
Genel İyi Oluş	Boş Zaman Tatmini	0,176	0,119	0,05	2,425	0,015	0,037 – 0,228
Boş Zaman Tatmini	Empati	0,202	0,116	0,03	4,346	0,000	0,066 – 0,170
Boş Zaman Tatmini	Boş Zaman Süresi	–	–	0,2	–	0,761	–0,451 – 0,332
Empati	Cinsiyet	0,033	0,549	0,74	0,739	0,460	–0,934 – 2,011
Genel İyi Oluş	Empati (Dolaylı)	0,036	0,014	0,01	1,993	0,046	0,004 – 0,030
Genel İyi Oluş	Empati (Toplam)	0,287	0,111	0,02	6,651	0,000	0,080 – 0,144

Not. Bootstrap yöntemi ile %95 güven düzeyinde 5.000 örneklem üzerinden tahmin edilmiştir. Std. β = Standartlaştırılmış yol katsayısı; SE = Standart hata; z = z-değeri; $p < ,05$ düzeyinde anlamlılık kabul edilmiştir. Tüm değerler RGui 4.5.1 ile hesaplanmıştır.

Modelin kontrol değişkenlerine ilişkin bulgular ise anlamlılık göstermemiştir. Cinsiyetin empati düzeyi üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\beta = 0,549$; $p = 0,460$). Benzer şekilde, haftalık boş zaman süresinin, boş zaman tatmini üzerindeki etkisi de anlamlı değildir ($\beta =$

0,061; $p = 0,761$). Bu bulgular, örneklemin özellikleri ve mesleki bağlamlar dikkate alındığında, söz konusu kontrol değişkenlerinin modeldeki psikolojik süreçler üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Sonuç olarak, test edilen yapısal modelin genel uyum indeksleri kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur ($\chi^2/df = 1,826$; CFI = ,943; TLI = ,940; RMSEA = ,039; SRMR = ,037). Bu göstergeler, önerilen modelin ampirik verilerle güçlü biçimde örtüştüğünü ortaya koymakta; dolayısıyla empati, boş zaman tatmini ve genel iyi oluş arasındaki ilişkisel dinamiklerin hem kuramsal hem de istatistiksel olarak tutarlı biçimde temsil edildiğini göstermektedir (Tablo 5).

Hipotez testlerine ilişkin bulgular, yapısal model çerçevesinde öne sürülen altı varsayımın dört tanesinin istatistiksel olarak desteklendiğini ortaya koymaktadır. Empatinin genel iyi oluş üzerindeki doğrudan etkisi (H1), boş zaman tatmininin genel iyi oluş üzerindeki etkisi (H2) ve empatinin boş zaman tatmini üzerindeki etkisi (H3) anlamlı ve pozitif yönde bulunmuştur.

Tablo 6. Yapısal Eşitlik Modeli Sonuçlarına Göre Hipotez Testleri

Hipotez	Yordayıcı Yapı	Bağımlı Yapı	Std. β	p	Sonuç
H1	Empati	Genel İyi Oluş	0,251	< ,001	Desteklendi
H2	Boş Zaman Tatmini	Genel İyi Oluş	0,176	0,015	Desteklendi
H3	Empati	Boş Zaman Tatmini	0,202	< ,001	Desteklendi
H4	Empati → BZT → Genel İyi Oluş	Dolaylı Etki	0,014	0,046	Desteklendi
H5	Boş Zaman Süresi	Boş Zaman Tatmini	-0,012	0,761	Desteklenmedi
H6	Cinsiyet	Empati	0,033	0,46	Desteklenmedi

Not. β = Standartlaştırılmış regresyon katsayısı. $p < ,05$ düzeyindeki değerler istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. H4 için dolaylı etki Bootstrap yöntemi (5.000 örneklem, %95 güven aralığı) ile değerlendirilmiştir.

Ayrıca, boş zaman tatmini değişkeninin empati ile genel iyi oluş arasındaki ilişkide anlamlı bir dolaylı etki yoluyla aracılık ettiği görülmüş (H4) ve Bootstrap analizleri bu aracı mekanizmayı istatistiksel olarak doğrulamıştır. Öte yandan, haftalık boş zaman süresinin boş zaman tatmini üzerindeki etkisi (H5) ile cinsiyetin empati düzeyine etkisi (H6) anlamlı bulunmamıştır. Bu durum, kontrol değişkenlerinin modelin temel psikolojik yapıları üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Tartışma

Bu araştırmanın temel amacı, empati, boş zaman tatmini ve genel psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkileri yapısal eşitlik modellemesi çerçevesinde açıklamaktır. Elde edilen bulgular, kuramsal olarak öngörülen yolların çoğunun anlamlı olduğunu ve önerilen modelin psikolojik yapıların çok düzeyli etkileşimini başarılı biçimde yansıttığını göstermiştir.

Empatinin genel iyi oluş üzerindeki pozitif ve anlamlı etkisi, sosyal bilişsel kuram (Bandura, 2001) ve öz-anlayışa dayalı iyi oluş modelleriyle (Neff, 2003; Decety ve Jackson, 2004) doğrudan uyumludur. Özellikle empati, bireyin sosyal etkileşim kalitesini artırarak sosyal destek, anlamlılık ve psikolojik güvenlik hissini pekiştirir (Côté, 2014; Eisenberg ve ark., 2010). Bu durum, Ryff (1989) tarafından ortaya konan çok boyutlu psikolojik iyi oluş modelinde yer alan çevresel hâkimiyet, kişilerarası ilişkiler ve yaşam amacına katkı sunar. Literatürde empatik kapasitenin psikolojik sağlık üzerindeki etkisi tekrarlanan biçimde desteklenmiş olsa da (Schreiter ve ark., 2013), bu çalışmada empati düzeyinin muhasebe gibi zihinsel yükü yüksek meslek gruplarında da etkili olduğu gösterilerek, meslek bağlamında genellenebilirliğine katkı sunulmuştur.

Empatinin boş zaman tatmini üzerindeki anlamlı etkisi, bireyin sosyal-duygusal yeterliklerinin yalnızca kişilerarası ilişkilerde değil, boş zaman deneyimlerinin yapılandırılmasında da belirleyici olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, boş zamanın yalnızca pasif bir boşluk değil, öznel anlam yükleme, bireysel gelişim ve sosyal bütünlük üretme fırsatı sunduğunu öne süren çağdaş boş zaman kuramlarıyla (Stebbins, 2007; Kleiber ve ark., 2011) uyumludur. Literatürde empatik bireylerin boş zaman deneyimlerinde daha fazla sosyal etkileşim ve anlam üretmeye yöneldikleri gösterilmiştir (Caldwell, 2005), bu durum tatmin düzeylerini artıran yapısal bir faktör olarak empatiyi öne çıkarır. Bu bağlamda araştırma, boş zaman davranışlarının duygusal ve bilişsel kaynaklarla bütünleştiğini göstererek, empatiyi boş zaman psikolojisine dahil eden ampirik katkı sunmaktadır.

Boş zaman tatmininin genel iyi oluş üzerindeki pozitif etkisi, boş zaman literatüründe uzun süredir kuramsallaştırılan bir varsayımdır (Iso-Ahola, 1980; Tinsley ve Eldredge, 1995; Gao ve ark., 2025). Bu çalışmanın bulguları, bireylerin boş zamanlarını sadece fiziksel ya da estetik doyum için değil, psikolojik kaynaklarını yeniden inşa etmek, kendilik duygularını güçlendirmek ve sosyal bağlılık geliştirmek için kullandıklarını ortaya koymuştur. Bu sonuç, Newman ve ark., (2014) ve Zawadzki ve ark., (2015) gibi çalışmalarla örtüşmekte ve boş zamanın sadece dışsal değil, aynı zamanda içsel işlevlere sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle psikolojik iyi oluşun duygusal tutarlılık, yaşam amacı ve kişilerarası doyum gibi bileşenleriyle boş zaman tatmini arasında yüksek korelasyonlar bulunması, yapısal modeli desteklemektedir.

Dolaylı etki yoluyla empati → boş zaman tatmini → genel iyi oluş şeklinde tanımlanan aracılık ilişkisi, çok düzeyli psikolojik yapıların birbirini pekiştirerek iyi oluşu şekillendirdiğini göstermektedir. Bu sonuç, Seligman'ın (2011) pozitif psikoloji modelinde önerdiği çok bileşenli iyi oluş yapısıyla uyumlu olup, bireyin bilişsel-duygusal kaynaklarının dışsal davranışsal deneyimlerle bütünleşerek olumlu sonuçlar doğurabileceğini destekler. Aracılık yapısının anlamlı bulunması, empatik bireylerin boş zamanlarını daha doyum verici biçimde değerlendirme eğiliminde olduklarını

ve bunun genel psikolojik iyi oluşlarına dolaylı yolla katkı sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda model, yalnızca değişkenler arası doğrudan etkileri değil, aynı zamanda psikolojik mekanizmaları da açıklayan üst düzey yapısal bütünlük sunmuştur.

Çalışmada yer alan kontrol değişkenlerinin (cinsiyet ve haftalık boş zaman süresi) modelle anlamlı ilişki göstermemesi, daha önceki çalışmalarda da kararsız ya da örnekleme duyarlı sonuçlarla karşılık bulan bir durumdur (Kuykendall ve ark., 2015; Lu ve Hu, 2005). Özellikle cinsiyetin empati düzeyi üzerindeki etkisinin bu örnekleme anlamsız çıkması, empatiyi salt biyolojik cinsiyetle açıklayan modellerin yerine sosyal öğrenme ve mesleki sosyalizasyon gibi daha kompleks açıklamalara yönelme gerekliliğini göstermektedir (Christov-Moore ve ark., 2014; Baron-Cohen ve ark., 2006).

Genel olarak modelin SEM uyum indeksleri ($CFI = ,943$; $RMSEA = ,039$) oldukça iyi düzeyde bulunmuş; bu da ampirik yapının hem ölçüm hem yapısal bileşenler açısından güvenilir ve geçerli olduğunu göstermektedir (Hu ve Bentler, 1999). Bu yönüyle çalışma, psikolojik yapılar arası çoklu etkileşimleri anlamaya yönelik literatüre hem modelleme düzeyinde hem de kuramsal düzlemde anlamlı katkılar sunmaktadır.

Sonuç

Bu araştırmada, empati, boş zaman tatmini ve genel psikolojik iyi oluş arasında kuramsal olarak öngörülen doğrudan ve dolaylı ilişkiler yapısal eşitlik modellemesi (SEM) aracılığıyla test edilmiştir. Bulgular, empatik kapasitenin psikolojik iyi oluş üzerinde hem doğrudan hem de boş zaman tatmini aracılığıyla dolaylı etkiler yarattığını göstermiştir. Boş zaman tatmini ise genel iyi oluşun anlamlı ve pozitif bir yordayıcısı olarak doğrulanmıştır. Ayrıca modelin kontrol değişkenleri olan cinsiyet ve haftalık boş zaman süresi, temel değişkenlerle anlamlı bir ilişki göstermemiştir. Toplamda modelin SEM uyum indeksleri güçlü bulunmuş, empati ile boş zaman tatmini arasında kurulan yapısal ilişki hem bireyin sosyal-duygusal yeterlikleri hem de deneyimsel doyum kaynakları üzerinden psikolojik iyi oluşa giden çok düzeyli bir yolu ortaya koymuştur.

Teorik Katkı

Bu çerçevede çalışma, bireysel sosyal-duygusal yetkinliklerin deneyimsel tatmin yoluyla eudaimonik iyi oluşa nasıl dönüştüğünü açıklayan çok düzeyli bir model önererek, psikolojik iyi oluş literatürüne özgün kuramsal katkılar sunmaktadır. Özellikle muhasebe gibi zihinsel yükü yüksek ve sosyal-duygusal becerilerin göz ardı edilebildiği meslek gruplarında empatik kapasitenin işlevsel sonuçlarını yapısal biçimde modelleyerek, literatürde sınırlı yer bulan meslek temelli psikososyal modellerin gelişimine katkı sağlamaktadır.

Pratik Katkı

Bulgular, empati düzeyini geliştirmeye yönelik müdahale programlarının bireyin psikolojik iyi oluşuna katkı sunabilecek temel stratejilerden biri olduğunu göstermektedir. Muhasebe gibi zihinsel yükü yüksek meslek gruplarında, duygusal farkındalık, bilişsel yeniden yapılandırma ve kişilerarası hassasiyet odaklı uygulamalar yoluyla empatik kapasitenin güçlendirilmesi hem iş performansına hem de öznel yaşam kalitesine olumlu etkiler sunabilir. Ayrıca boş zaman tatmininin genel iyi oluş üzerindeki etkisinin doğrulanması, boş zaman politikalarının ve sosyal destek programlarının psikolojik sağlık perspektifiyle yeniden ele alınması gerektiğini göstermektedir. Kurumların çalışanlarına nitelikli boş zaman altyapısı ve öz-denetim becerileri geliştirmeye yönelik psiko-eğitim modelleri sunması, örgütsel dayanıklılık açısından kritik bir adımdır.

Araştırmanın Kısıtlılıkları

İlk olarak, bu araştırma kesitsel bir tasarımla gerçekleştirilmiş olup, değişkenler arasındaki nedensel ilişkiler doğrudan test edilememiştir (Savitz ve Wellenius ve ark., 2023). Bu nedenle model yalnızca varsayımsal nedensellik temelli yorumlanabilir. Gelecek çalışmalarda boylamsal tasarımlar kullanılarak zaman içindeki değişim dinamikleri test edilmelidir.

İkinci olarak, örneklem yalnızca muhasebe mesleği mensuplarından oluştuğu için bulgular farklı meslek gruplarına genellenemez. Bu nedenle duygusal emek düzeyi yüksek veya düşük olan meslekler arasında modelin geçerliliğinin sınanması, yeni disiplinler arası açılımlar sunabilir. Üçüncü olarak, yalnızca öz-bildirim ölçekleri kullanılması, sosyal istenirlik gibi yanlılık risklerini beraberinde getirmiştir. İleride gözlem, biyolojik ölçüm veya nitel veri teknikleriyle zenginleştirilmiş karma yöntem çalışmalar önerilmektedir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirme kurulu: Selçuk Üniversitesi, Turizm Fakültesi Etik Komisyonu

Etik değerlendirme belgesinin tarihi: 07.04.2022

Etik değerlendirme belgesinin sayı numarası: 194/02

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Araştırmada tüm yazarlar eşit düzeyde katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Yazarların arasında bu çalışma ile ilgili herhangi bir çatışma ya da çıkar bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Abd Sukor, M. E., Nasehi, P., & Koh, E. H. (2021). Financial risk attitudes, demographic profiles, and behavioural traits: Do they interrelate? *Asian Journal of Accounting Perspectives*, 14(1), 27–43. <https://doi.org/10.22452/AJAP.vol14no1.2>
- Aksu, H. S., Güneş, S. G., & Kaya, A. (2022). Covid-19 küresel salgını sürecinde rekreasyona aktif katılımın yalnızlık algısına etkisi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(2), 83–97.
- Aksu, H. S., Kaya, A., Bayrak, A., Tükel, Y., & Bozoğlu, M. S. (2023). Investigation of the relationship between recreational sport well-being and leisure satisfaction of university community members. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 25(3), 399–413.
- Auger, D. (2024). The power of leisure: Unlocking human potential through leisure. *Loisir et Société / Society and Leisure*, 47(2), 209–213. <https://doi.org/10.1080/07053436.2024.2368635>
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 52, 1–26. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.1>
- Baron-Cohen, S., & Wheelwright, S. (2004). The empathy quotient: An investigation of adults with Asperger syndrome or high functioning autism, and normal sex differences. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 34(2), 163–175. <https://doi.org/10.1023/B:JADD.0000022607.19833.00>
- Beard, J. G., & Ragheb, M. G. (1983). Measuring leisure satisfaction. *Journal of Leisure Research*, 15(3), 219–228. <https://doi.org/10.1080/00222216.1983.11969557>
- Brown, T. A. (2015). *Confirmatory factor analysis for applied research* (2nd ed.). The Guilford Press.
- Caldwell, L. L. (2005). Leisure and health: Why is leisure therapeutic? *British Journal of Guidance and Counselling*, 33(1), 7–26. <https://doi.org/10.1080/03069880412331335850>
- Chatzisarantis, N. L. D., & Hagger, M. S. (2009). Effects of an intervention based on self-determination theory on self-reported leisure-time physical activity participation. *Psychology and Health*, 24(1), 29–48. <https://doi.org/10.1080/08870440701809533>
- Christov-Moore, L., Simpson, E. A., Coudé, G., Grigaityte, K., Iacoboni, M., & Ferrari, P. F. (2014). Empathy: Gender effects in brain and behavior. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 46, 604–627. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2014.09.001>
- Chung, Y. W., Im, S., & Kim, J. E. (2021). Can empathy help individuals and society? Through the lens of volunteering and mental health. *Healthcare*, 9(11), 1406. <https://doi.org/10.3390/healthcare9111406>
- Côté, S. (2014). Emotional intelligence in organizations. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 1(1), 459–488. <https://doi.org/10.1146/annurev-orgpsych-031413-091233>
- Çelik, M. (2016). Tükenmişlik yaşam doyumu ve iş yükü ilişkisi: Denizli’de faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları üzerinde bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1139–1152.
- Danna, K., & Griffin, R. W. (1999). Health and well-being in the workplace: A review and synthesis of the literature. *Journal of Management*, 25(3), 357–384. <https://doi.org/10.1177/014920639902500305>
- Davis, M. H. (1983). Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 113–126. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.44.1.113>
- Decety, J., & Jackson, P. L. (2004). The functional architecture of human empathy. *Behavioral and Cognitive Neuroscience Reviews*, 3(2), 71–100. <https://doi.org/10.1177/1534582304267187>
- Decety, J., & Jackson, P. L. (2006). A social–neuroscience perspective on empathy. *Current Directions in Psychological Science*, 15(2), 54–58. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2006.00406.x>
- Demirel, M., Kaya, A., Budak, D., Bozoğlu, M. S., & Er, Y. (2021). Effect of Covid-19 pandemic on recreational awareness and quality of life. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 23(2), 197–207.
- Diener, E., Oishi, S., & Lucas, R. E. (2018). National accounts of well-being. In E. Diener, S. Oishi, & L. Tay (Eds.), *Handbook of well-being*. Salt Lake City, UT: DEF Publishers.

- Eisenberg, N., Spinrad, T. L., & Sadovsky, A. (2010). Empathy-related responding in children. In M. Mikulincer & P. R. Shaver (Eds.), *Prosocial motives, emotions, and behavior: The better angels of our nature* (pp. 129–148). APA. <https://doi.org/10.1037/12061-007>
- Fancourt, D., Aughterson, H., Finn, S., Walker, E., & Steptoe, A. (2021). How leisure activities affect health: A narrative review and multi-level theoretical framework of mechanisms of action. *The Lancet Psychiatry*, 8(4), 329–339. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30384-9](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30384-9)
- Fuller, C. M., Simmering, M. J., Atinc, G., Atinc, Y., & Babin, B. J. (2016). Common methods variance detection in business research. *Journal of Business Research*, 69(8), 3192–3198.
- Gao, M., Yan, N., & Smale, B. (2025). Moderating effect of leisure satisfaction on the relationship between work-life conflict and life satisfaction. *Leisure Studies*, 1–17. <https://doi.org/10.1080/02614367.2025.2451286>
- George, D., & Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference* (10th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Gerdes, K. E., Segal, E. A., & Lietz, C. A. (2011). Conceptualising and measuring empathy. *British Journal of Social Work*, 40(7), 2326–2343. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcq048>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Harlow, UK: Pearson Education Limited.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1–55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Huta, V., & Ryan, R. M. (2010). Pursuing pleasure or virtue: The differential and overlapping well-being benefits of hedonic and eudaimonic motives. *Journal of Happiness Studies*, 11(6), 735–762. <https://doi.org/10.1007/s10902-009-9171-4>
- Iso-Ahola, S. E. (1980). *The social psychology of leisure and recreation*. Wm. C. Brown Company Publishers.
- Iwasaki, Y. (2007). Leisure and quality of life in an international and multicultural context: What are major pathways linking leisure to quality of life? *Social Indicators Research*, 82(2), 233–264. <https://doi.org/10.1007/s11205-006-9032-z>
- Kalafatoğlu, M. R., & Balcı Çelik, S. (2020). Genel iyi oluş ölçeği kısa formu'nun Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(25), 3633–3653. <https://doi.org/10.26466/opus.644835>
- Kaya, H. P. (2021). Bağımsız denetçilerin denetim riski ve bileşenlerine yönelik yaklaşımları: Nitel bir araştırma. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 468–493.
- Kleiber, D. A., Walker, G. J., & Mannell, R. C. (2011). *A social psychology of leisure* (2nd ed.). Venture Publishing.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4th ed.). The Guilford Press.
- Kuykendall, L., Tay, L., & Ng, V. (2015). Leisure engagement and subjective well-being: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 141(2), 364–403. <https://doi.org/10.1037/a0038508>
- Lawrence, E. J., Shaw, P., Baker, D., Baron-Cohen, S., & David, A. S. (2004). Measuring empathy: Reliability and validity of the empathy quotient. *Psychological Medicine*, 34(5), 911–919. <https://doi.org/10.1017/s0033291703001624>
- Lloyd, K. M., & Little, D. E. (2010). Self-determination theory as a framework for understanding women's psychological well-being outcomes from leisure-time physical activity. *Leisure Sciences*, 32(4), 369–385. <https://doi.org/10.1080/01490400.2010.488603>
- Longo, Y., Coyne, I., & Joseph, S. (2018). Development of the short version of the scales of general well-being: The 14-item SGWB. *Personality and Individual Differences*, 124, 31–34. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.11.042>
- Lu, L., & Hu, C. H. (2005). Personality, leisure experiences and happiness. *Journal of Happiness Studies*, 6(3), 325–342. <https://doi.org/10.1007/s10902-005-8628-3>
- Mannell, R. C., & Kleiber, D. A. (1997). *A social psychology of leisure*. Venture Publishing.
- Mendes, B., & Miguel, I. (2024). Age and burnout: The mediating role of emotion-regulation strategies. *Social Sciences*, 13(5), 274. <https://doi.org/10.3390/socsci13050274>

- Mestre, M. V., Samper, P., Frias, M. D., & Tur, A. M. (2009). Are women more empathetic than men? A longitudinal study in adolescence. *The Spanish Journal of Psychology*, 12(1), 76–83. <https://doi.org/10.1017/S1138741600001499>
- Neff, K. D. (2003). The development and validation of a scale to measure self-compassion. *Self and Identity*, 2(3), 223–250. <https://doi.org/10.1080/15298860309027>
- Newman, D. B., Tay, L., & Diener, E. (2014). Leisure and subjective well-being: A model of psychological mechanisms as mediating factors. *Journal of Happiness Studies*, 15(3), 555–578. <https://doi.org/10.1007/s10902-013-9435-x>
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Lee, J. Y., & Podsakoff, N. P. (2003). Common method biases in behavioral research: A critical review. *Journal of Applied Psychology*, 88(5), 879–903.
- Pressman, S. D., Matthews, K. A., Cohen, S., Martire, L. M., Scheier, M. F., Baum, A., & Schulz, R. (2009). Association of enjoyable leisure activities with psychological and physical well-being. *Psychosomatic Medicine*, 71(7), 725–732. <https://doi.org/10.1097/PSY.0b013e3181ad7978>
- Reilly, E. E., Stey, P., & Lapsley, D. K. (2016). A new look at the links between perceived parenting, socially-prescribed perfectionism, and disordered eating. *Personality and Individual Differences*, 88, 17–20. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.08.038>
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069–1081. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.57.6.1069>
- Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719–727. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.69.4.719>
- Ryff, C. D., & Singer, B. (2008). Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal of Happiness Studies*, 9(1), 13–39. <https://doi.org/10.1007/s10902-006-9019-0>
- Savitz, D. A., & Wellenius, G. A. (2023). Can cross-sectional studies contribute to causal inference? It depends. *American Journal of Epidemiology*, 192(4), 514–516. <https://doi.org/10.1093/aje/kwac037>
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23–74.
- Schreiter, S., Pijnenborg, G. H. M., & Aan Het Rot, M. (2013). Empathy in adults with clinical or subclinical depressive symptoms. *Journal of Affective Disorders*, 150(1), 1–16. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2013.03.009>
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. Free Press.
- Stebbins, R. A. (2007). *Serious leisure: A perspective for our time*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Steger, M. F., Kashdan, T. B., & Oishi, S. (2008). Being good by doing good: Daily eudaimonic activity and well-being. *Journal of Research in Personality*, 42(1), 22–42. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2007.03.004>
- Tian, H. B., Qiu, Y. J., Lin, Y. Q., Zhou, W. T., & Fan, C. (2020). The role of leisure satisfaction in serious leisure and subjective well-being: Evidence from Chinese marathon runners. *Frontiers in Psychology*, 11, 581908. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.581908>
- Tinsley, H. E. A., & Eldredge, B. D. (1995). Psychological benefits of leisure participation: A taxonomy of leisure activities based on their need-gratifying properties. *Journal of Counseling Psychology*, 42(2), 123–132. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.42.2.123>
- Vapur, B., & Sevin, S. (2021). Boş zaman tatmin ölçeğinin Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 9(1), 409–425.
- Wakabayashi, A., Baron-Cohen, S., Wheelwright, S., Goldenfeld, N., Delaney, J., Fine, D., ... & Weil, L. (2006). Development of short forms of the empathy quotient (EQ-short) and the systemizing quotient (SQ-short). *Personality and Individual Differences*, 41(5), 929–940. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2006.03.017>
- Yao, X., Sun, Y., Sun, B., & Huang, Y. (2024). The impact of the urban forest park recreation environment and perceived satisfaction on post-tour behavioral intention—Using Tongzhou Grand Canal Forest Park as an example. *Forests*, 15(2), 330. <https://doi.org/10.3390/f15020330>
- Zawadzki, M. J., Smyth, J. M., & Costigan, H. J. (2015). Real-time associations between engaging in leisure and daily health and well-being. *Annals of Behavioral Medicine*, 49(4), 605–615. <https://doi.org/10.1007/s12160-015-9694-3>